

je bil izročena dar učiteljskih organizacij v znesku 1000 kron. Če bi imeli več, bi darovali še več. Organizacija slovenskega učiteljstva je podarila za ranjene vojake in vojakom, odhajajočim na bojno polje 1620 knjig razne vsebine iz svojih zaloz.

Izkaz o delu slovenskega učiteljstva v dobi vojne za »Rdeči križ«, za druge vojnopomožne svrhe in za vojna posojila, ki so bila nabrana deloma samo med nami, deloma po naših prizadevanjih, so pričre naše neprimerne požrtvovalnosti. Doslej je nabranih na ta način že okroglo 30 milijonov kron.

Tako vrši slovensko učiteljstvo ves čas tega groznega borenja prav vestno svojo patriotsko dolžnost. Delo je ogromno za naše razmere. To učiteljstvo je delovalo v raznih komisijah, pisalo nebrot prošnja in dajalo ljudstvu neštete nasvete. Pri tem pa ni pozabilo ne na vzgojo in ne na pouk izročene mu mladine.

Nič manjša ni bila patriotska požrtvovalnost šolske mladine pod večim vodstvom učiteljstva. Šolska mladina je zabijala v »Brambni ščit«; nabirala kovine, volno, kavčuk, svinec, cink, stanoli, baker, mesing, škartni papir, izdelke iz zlata in srebra; prispevala za tedenske dvovinarske zbirke; vojakom na bojno polje je pošiljala božične darove; nabirala čajno listje in koprive; sodelovala pri »Dnevnih darovanjih« in pri pomožni akciji za »Rdeči križ«; razprodajala patriotske znake v vojne namene in bila soudeležena pri vseh dosedanjih sedmih vojnih posojilih. Kaj vse vzmore ravno učiteljstvo in po njem šolska mladina, ni znala ne dežela, ne država — in bodimo odkriti, niti sami nismo doslej tega vedeli! To so naravne posledice dobre organizacije.

Vse to je bilo vzrok, da so nas začeli upoštevati tudi v najvišjih kompetentnih krogih. Najlepše priznanje našemu patriotskemu delu sta dala pač c. kr. minister za deželno brambo Georgi in c. in kr. vojni minister Krobath. Ta pohvala se glasi: »Zahvala domovine k velikanskemu uspehu patriotskega delovanja za vojno učiteljstvo, ki s tako sijajnim vzgajanjem goji v šolski mladini pravi patriotizem. Klanjamo se pred orjaškim delom našega učiteljstva in mu zagotavljamo, da mu hvaležnost nas vseh dvigne nemiljiv spomenik v dvorih slave te vojne!«

Kaj stori avstrijsko jugoslovansko učiteljstvo po vojni?

Učiteljstvo, ki se druži v Zavezi, pa uravnava vse svoje delovanje na narodnem, naprednem in demokratskem temelju, nujno želi, da se že vendar enkrat nakaže temu nad vse delavnemu učiteljstvu tudi pošteno plačilo. Ivan Cankar pravi: »Zastojkarstvo je eno izmed znamenj nekulture; zato je čas, da mu napravimo konec enkrat za vselej.« Noben stan še ni delal toliko zastojni kakor ravno učiteljstvo. Počas prihaja od tega prepričanja tudi država. Sprva je nakazala deželam državne predokaze iz malega finančnega načrta, pozneje je prispevala k vojnim draginjskim dokladam, nazadnje je določila enkratne nabavne prispevke. Vedno bolj se bliža sama našim zahtevam, saj se je ravno zadnje čase pogosto govorilo in pisalo, da hoče podpržaviti ljudsko šolstvo. Naj ima država še moč, da tudi izvede naše zahteve, ki merijo na to, da se nam dajo plače državnih uradnikov od XI. do VIII. činovnega razreda, in sicer po kategoriji C, kar nam gre po naših študijah.

Delo nas ni nikoli plašilo! Marljivo in skrbno se torej pripravljamo na oni čas, ki nas čaka po vojni, da se čimprej zacelijo skeleče rane, ki jih vidimo v šoli, v slovenskem narodu in v državi. **Dovolj je prelite krvi, dovolj je že solza!**

V letu najhujše vojne, kar jih je kedaj videl svet, sklepam tajniško poročilo po besedah našega miroljubnega vladarja:

»Najlepši dan za nas bo pač tisti, v katerem se trajno sklene tolikanj zaželjeni mir!«

Konca svetovne vojne

ne povzročijo še tako dobro mišljene besede, ampak le trdna odločnost ki jo najbolj izvršujejo doma ostali z marljivim pospeševanjem 8. vojnega posojila.

Iz naše organizacije. Skupne zadeve.

Iz Zaveze avstr. jugoslovanskega učiteljstva. Vsem v Zavezi avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva včlanjenim okrajnim učiteljskim društvom, ki z ostro besedo zahtevajo, da naj vodstvo Zaveze skrbi za redno izhajanje »Popotnika«, javimo, da se je tehniško vodstvo Učiteljske tiskarne zavezalo in nam dalo zagotovilo, da natisne 1.—3. skupno letošnje številko »Popotnika« v obsegu najmanj 5 tiskovnih pol — 80 strani — zadnji čas do 15. julija t. l. Druge številke izidejo potem redno v mesecu avgustu, oktobru in decembru. Toliko v gvestost vsem društvom na tozadevne dopise.

Vodstvo Zaveze.

Delegati so prijavila nastopna društva: II. Slovensko učiteljsko društvo za Istro: 3. Josip Valentič, nadučitelj, Sv. Anton pri Dekanih, društveni predsednik; 4. Fran Venturini, nadučitelj, Boršt; namestnik? III. Celjsko učiteljsko društvo: 5. Fran Brinar, nadučitelj, Gotovlje, društveni predsednik. 6. Ludvik Černež, nadučitelj, Griže; 7. Ema Lilekova, učiteljica, Gotovlje. Namestnika: Rudolf Wudler, nadučitelj, Liboje; Franc Pristovšek, učitelj, Zalec.

Istra.

»Slov. učiteljsko društvo za Istro« je imelo v četrtek, dne 23. maja t. l. v šolskem posloju v Borštu, svoj 35. letni redni občni zbor, ki se ga je udeležilo 31 učiteljev in učiteljic, kar se mora smatrati jako povoljna udeležba, ako se upoštevajo razmere v katerih živimo. Predsednik tov. Venturini otvori zborovanje in pozdravlja prisrčno v svojem nagovoru došle člane in gov. Zorzenona, ki zastopa italijansko istrsko učiteljstvo; spominja se nato padlih in umrlih tovarišev ter čestita tovarišem, ki so bili odlikovani. V nadaljnjem svojem izjavljanju nam podaja tudi vzkroke, zakaj se ni tekom vojne sklicali niti en občni zbor. — Nato pozdravi tov. Fr. Zorzenon skupščino v imenu italijanskih tovarišev ter povdarja tesno združitev vsega učiteljstva v deželi v svrhu, da se dosežejo skupni cilji. — Nato prečita tajnik tov. Leonardis in blagajnik tov. Jerob svoj letni poročili, kar vzame skupščina na znanje. — Tov. predsednik poda nato obširno poročilo o gmatnem vprašanju ter omenja vsa različna zborovanja, ki so se vršila skupno z našimi stari tovariši hrvatske in italijanske narodnosti in resolucije, ki so se tozadevno sprejele. Tov. Zorzenon priporoča vztrajnost v boju za kruh ter vzajemno delovanje v tem smislu. Sprejme se nato soglasno sledeči predlag tov. Valentiča: »Slov. učiteljsko društvo za Istro« zbrano dne 23. maja 1918 na svojem rednem občnem zboru v Borštu, zahteva od vlade, naj ista nakaže istrskemu učiteljstvu takoj draginjske doklade in zahtevani višini, da si zamore učiteljstvo preskubeti potrebni živili in drugih potrebščin po sedanjih oduških cenah, ki sedaj splošno vladajo, ali pa naj mu ista preskrbi dotične potrebščine in živila v zadostni množini po normalnih cenah. V ostalem pa se je sklenilo pridružiti se akciji, ki jo bo podvzelo prih. nedeljo dne 26. maja v Trstu celokupno, po svojih zastopnikih zbrano učiteljstvo vsega Primorskega brez razlike narodnosti ali političnih struj. — V novi društveni odbor so bili izvoljeni v vzklikom: za predsednika tov. Još. Valentič, odborniki pa tov. Ant. Urbančič, Jos. Bertok ml. Fr. Orel in tovarišica Angela Čendemova. Za delegata v »Zavezi« zborovanje se soglasno izvoli tov. Fr. Venturini. — Ko smo med slučajnostmi rešili še nekatera vprašanja, tako z ozirom na izjavo, ki jo je podala v »Zavezi« opozicija, glede strokovnega tajništva pri »Zavezi« i. dr., sklene predsednik zborovanje ob pol 2. uri popoldne. —

Kranjsko.

Učiteljsko društvo za Kranjski šolski okraj ni zborovalo dne 13. junija, ker so bili mnogi učitelji zadržani ta dan kot poizvedovalni komisarji za letošnje poljske sadeže, ampak zboruje z istim dnevnim redom dne 4. julija t. l. v Kranju ob treh popoldne v ljudskošolskem posloju.

Štajersko.

Šmarsko-rovaško učit. društvo zboruje v nedeljo, dne 7. julija t. l. ob pol 10. uri popoldne na Ponikvi po sledečem vzporedju: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Celbah učiteljice, predava tovarišica Visenjak. 4. »Valjar«, učna slika, predava tovariš Stritar. 5. Slučajnosti. — K mnogobrojni udeležbi vabi za odbor. Toma Kurbus, t. č. predsednik.

Učiteljsko društvo za celjski okraj. Dogovorno s predsednikom »Lehrerbunda« se je sklicalo dne 29. majnika t. l. v celjsko okoliško šolo učiteljstvo celjskega in vranskega okraja k sestanku, na katerem je urednik tov. Otter govoril o 8. voj. posoj. ter o perečih stanovskih zadevah. Glede vojnih draginjskih dokladov so se soglasno storili važni ukrepi.

S tem sestankom se je spojilo zborovanje našega učiteljskega društva. Vdeležba 43 članov, med njimi tov. Stanka Schreinerjeva kot nova članica; gostje: Siterjeva (Liboje), Strelcova (Vojnik), Preskerjeva (Petrovče); 6 tovarišev in tovarišic iz vranskega okraja in tov. Knaflič iz kozjanskega okraja. H. Hreščak-Pahor-Fleretovi »Izjavili« je govoril tov. Černež. Čeravno je prvi govornik govoril 2 uri, so poslušalci sledili trdi tem izvajanjem z velikim zanimanjem. Očrtal je učiteljsko mišljenje in delovanje v posame-

znih fazah, kakor se je pojavljalo od leta 1869 naprej. V enem oziru se lahko imenuje njegov govor, ki je naredil globok vtisk, nekaka »generalna izpoved«. Tov. Flere se strinja s Černeževimi izjavljanji. Knaflič nasvetuje, naj se odobri samo drugi del »Izjave«. Tov. Flere odgovarja, da bi se na ta način ravnalo malik bolniku, ki sprejme zdravlja, ne priznava pa bolezn. (Primeri šepa na vseh štirih. Pripor. ured.) Da se pojmi še bolj razbistrje, se bo o izjavi razgovarjalo še v prihodnjem zborovanju, ki bi naj bilo še pred sklepom leta.

Izvolili so se delegati. Za »Zavezo«: L. Černej in Fr. Lilek, namestnika: R. Wudler in Fr. Pristovšek. Za »Zvezo«: M. Zgajnar, A. Petriček, A. Sivka in Lj. Schreiner, namestnika: F. Pečar, H. Zupanek.

Glede rednega izhajanja »Popotnika« se je sklenilo izjavo na vodstvo »Zaveze«. Uredništvo »Učit. Tov.« se sklone prositi, da naj daje društvenim poročilom, ki naj bodo kratka in jedrnat, prednost, ne pa jih odlagati radi pomanjkanja prostora, drugim člankom na ljubo. Zbrani smo bili od desetih do pol dveh. Toiče vztrajnosti poprej nismo bili vajeni. Brinar.

Kozjansko učiteljsko društvo. Zborovali smo dne 23. vel. travnja v Podsredi. Prisrčno je pozdravil tovariš predsednik goste in člane, »dobrodošel v našo sredino« je zaklical novemu tovarišu našega okraja in članu našega učiteljskega društva, Robertu Ivanušu v Kozjem. Povoljen in obilen obisk je pokazal zavedne člane. Odklenimo se čvrsto svoje organizacije, ker njej se imamo zahvaliti v gmatnem, kakor tudi v drugem oziru — tako je govoril predsednik ter vabil in vzpodbujal v bodoče še k obilnejši udeležbi. Po pozdravu se prečita in odobri zapisnik zadnjega zborovanja. Nato slede dopisi:

1. Sprejme se soglasno predlog glede ustanovitve strokovnega tajništva Zaveze z dostavkom, da sme izvoljeni delegat glasovati pri Zavezini delegaciji tudi proti, toda le tedaj, če bi se pozneje, računajoč od današnjega dne, pojavili doslej neznanji jako tehtni protizalogi, ki bi nujno zahtevali odklonitev ustanovitve tega tajništva.

2. Pri razgovoru o izjavi opozicije so bili soglasno sprejeti predlogi 1—7.

3. Okrožnica Zaveze glede delegacijskega zborovanja, glede članarine in učiteljske podpornega sklada za vojne vdove in sirote. Kot delegate za Zavezino delegacijsko zborovanje, ki se vrši meseca kilmovca v Ljubljani, se izvolita tov. predsednik Miloš Grmovšek in tov. Ante Počotnik, tov. Milka Bračičeva pa kot namestnica.

4. Dopis štaj. Lehrerbunda glede 8. voj. posojila. Apeluje se na učiteljstvo, naj deluje za 8. voj. posojilo; v to svrhu se določijo isti agitatorji za posamezne kraje, kakor za 7. voj. posojilo.

Nato je sledilo predavanje tovariša Krajnika o temi: »Pravnost in brezpravnost«. Tovariš predavatelj je podprl svoje trditve z mnogimi zgledi iz vsakdanjega življenja in tako napravil svoje predavanje prav zanimivo in živahno. Tov. Milka Bračičeva poroča o delegacijskem zborovanju Zveze.

Z ozirom na pomanjkanje časa ne zboruje naše učiteljsko društvo to šolsko leto nič več, ker večina tovarišev je glavarstvo potegnilo k popisovanju polj, pri delkov. Tovariš predsednik določi sam kraj in čas prih. zborovanja v bodočem šolskem letu ter zaključni kati današnje zborovanje.

Cilka Vrečkova, zapisnikarica.

Goriške vesti.

—g— **Iz Tolminskega okraja.** Neznani tovariš ali koleginja iz Tolminskega se je v »Učit. Tov.« obregnil ob našega tovariša Josipa Rakovščka ter zabavljala, da kot zastopnik učiteljstva ničesar ne stori v našo korist, ker mu je bolj za županski stolček in vodstvo aprovizacije, nego za korist učiteljstva. Da se tovarišu Rakovščku godi velika krivica, da ne zasluži tega očitanja, je pričla podpisamec. S tovarišem Rakovščkom sva dopisovala raznim merodajnim deželnim in državnim poslancem glede draginjske doklade, še preden so bili v državnem zboru dovoljeni državni predokazi ljudskošolskemu učiteljstvu. Tovariš Rakovšček je tudi interpelliral dežel. glavarja in menda tudi druge merodajne gospode. Da nam do danes še ni nakazano že zdavno dovoljena državna draginjska doklada, ni krivja nebriznost tovariša Rakovščka, niti okraj. Šol. sveta, pač pa je temu krivja vlada in brezbriznost deželnega odbora. Tovarišu Rakovščku se imamo zahvaliti, da je tolminsko učiteljstvo dobilo leta 1916 lepo množino živil, ki jih je bila deželna gotovo tudi dotična učitelj. oseba, ki zdaj zabavlja in po krivici obdoljuje tovariša

Rakovščka. — Francišek Kašca, nadučitelj v Tolminu.

—g— **† Franc Orešec**, učitelj v p. na c. kr. pripravnici za srednje šole v Gorici, je te dni umrl v Mariboru. Pokojni Orešec je bil rodom štajerski slovenec. Svoj čas je služil kot suplent na goriški gimnaziji, kjer je poučeval slovenščino. Par let je tudi tajnikoval pri »Matici slovenski« v Ljubljani. Bil je tih in skromen človek, dobra duša, ki je iskreno ljubila svoj narod. Kot učitelj slovenščine je bil posebno vnet za staro slovenščino in rekel bi, da je skoro preveč vsiljeval nje oblike. Bil je vnet učitelj in posebno v popravljanju slovenskih nalog pravi unikum; pri podčrtovanju pogreškov je ob robu zvezka vselej tudi navedel stran in paragraf lanežičeve slovnice, nanašajoč se na dotične pogreške. Le pomislite, kakie izredne marljivosti je bilo k temu treba! Mir in pokoj njegovim plemeniti duši, a čast njegovemu spominu!

Koroške vesti.

—k— **Boj koroškega učiteljstva za izboljšanje eksistence.** — Čeravno je gmatni položaj koroških učiteljev mnogo boljši kakor kranjskih, vendar je koroško učiteljstvo pred kratkim nastopilo v Celovcu z največjo energijo proti deželnim poslancem. Znano je, da je koroški deželni zbor najbolj liberalen v naši državi, ker šteje le tri klerikalne poslance in sicer 2 slovenska in 1 nemškega. Velike zasluge za liberalno večino ima pa na Koroškem ravno učiteljstvo, ker ob volitvah nima koroška duhovščina skoraj nikakega upliva na volilce. Ako bi bile sedaj volitve pred durmi — prepričani smo — da bi bili poslanci takoi pripravljivi ugoditi učiteljskim zahtevam. Tako pa stvar za nje ni tako nujna. Radovedni smo, kako se bo stvar sedaj razvila. Mogoče, da se kranjski učitelji kaj naučimo od svojih koroških tovarišev.

—k— **Kaj smejo vse govoriti nemški učitelji?** Učiteljsko društvo za šentvidski okraj je zborovalo dne 17. maja t. l. v St. Vidu na Koroškem. Sklenili so resolucijo, v kateri zahtevajo, da naj se jih uvrsti v iste plačilne razrede, kakor so državni uradniki štirih nižjih činovnih razredov. **Prav tako. To je stara zahteva vsega avstrijskega učiteljstva.** Potem so nadaljevali: »Z začudenjem smo izvedeli, da hoče vodstvo koroškega »Lehrerbunda« podpisovanje 8. vojnega posojila pospeševati z velikim shodom v Celovcu. Mi smo mnenja, da nismo dolžni tej državi, ki nas pušči poginjati v nezadostni bedi, prinašati še nadaljnih žrtev«. Kaj bi se zgodilo, če bi tako govorilo in sklepalo take resolucije slovensko učiteljstvo na svojih zborovanjih? Vlada bi nam namah razpustila vsa društva, plemič Kaltenegger pa bi pozaprl vse slovenske učitelje.

Kranjske vesti.

—r— **Iz c. kr. mestnega šolskega sveta.** O zadnji redni seji c. kr. mestnega šolskega sveta, ki se je vršila v torek, dne 28. maja 1918, smo prejeli sledeče poročilo. Predsednik proglašja sklepčnost in otvori sejo. Poročilo o bistvenih kurenacijah in o načinu njih rešitve iz predsedstva vzame se na znanje. Odobri se zadnja seja z dne 26. aprila 1918. — Pripoznata se učiteljema Francu Schiffererju šesta in Francu Petriču tretja petletnica. Za razpisano službeno mesto stalne nadučiteljice in voditeljice mestne slovenske dekliške osemrazrednice se predloži terno-predlog. Poročilo o vojnopomožni akciji preskrbe brezplačne obtvi revni šolski mladini v šolskem letu 1917/18 vzaem se na znanje. Sklene se upravni odbor dnevnih zavetišč za revno šolsko mladino naprositi, da to akcijo prevzame tudi šolsko leto 1918/19 in izreči zahvalo deželnemu odboru kranjskemu in dež. glavarju dr. I. Sušteršiču ter mestni občini ljubljanski in g. županu dr. I. Tavčarju za izdatno podporo pri nakupu zgoraj omenjene obtvi. Deželni odbor je naprositi, da nakloni stanarinske doklade ostalemu mestnemu učiteljstvu, ki je doslej še ni bilo deležno. Potem, ko se pojasni in reši še dvoje internih vprašanj pedagoške in administrativne vsebine, zaključni predsednik, ker se nihče več ne oglasi za besedo, sejo.

—r— **Iz ljudskošolske službe.** Za suplente so nameščene: Ana Lazarjeva v Knopi, Alojzija Severjeva v Hinjah, Angela Doležalova v Železnikih in Kristina Pinteršičeva v Vodcah; suplentka v Horjulu Julija Baranova je imenovana za začasno učiteljico v Kostanjevici.

Štajerske vesti.

—š— **Iz Slovenjebistriškega učiteljskega društva.** Učiteljstvo ljudske šole v